

LOVARNIŠKI VESTNIK

LETO: 1 KRANJSKE INDUSTRIJSKE DRUŽBE Št. 11.

JESENICE-FUŽINE

Veselo Veliko noč!

Delavčeva Velika noč

Resnična zgodba iz življenja kmeškega delavca

Čapelniki so bili tesarji. Delali so po gozdovih na spodnjem Koroškem. Njihove cimrovke in puntake so pele po krasnih in košatih gozdovih na Rišpergu, po Zelovcu, pod Urško goro, po dolgih in lepih planotah Naverskega vrha tje pod Macigoj in pod Peco. Oče Markež je bil nekaj neoklicani starešina vseh delavcev v gozdovih. Bil je pravi tip tesarja, mnogo je klet, malo delal in ogromno pil. Znal pa je tudi z gozdom živeti, se z njim pogovarjati in uživati pravljčni gozdni mir, ki ga dihajo košate veje in ki ga prepaja duh po smoli. Njegovi sinovi Pepej, Kristej, Markej in Anzej so vzrasli v tem življenju in so ga spremljali v gozdove iz lesene bajte. Z njim so bivali cele tedne po gozdovih. Ko so odrasli, so očetu sledili tudi v poklicu.

Delo in bivanje v gozdovih ima toliko svojstev, toliko trpljenja in toliko lepote, za katere vedo samo oni, ki so jih doživljali. Gozd je kakor venec rož, kakor zbor petja in godbe, je raj sanj in globokih misli. Za lesne delavce nam je običajno, da kolnejo, da govore glasno in trdo, ko pa jih vidimo, kako se v gozdu pogovarjajo v lesovju z mahom, ko se veselijo rože, ki je zrasla poleg lesne steze, zaznamo, da je v njih tudi duša. Otroci se lesnih delavcev ne boje, tudi ne v najbolj globokih gozdovih. Tesar mu odlomi kos kruha, mu da piti iz vrča in mu še zakuri, da se z ognjem poigrava, on pa udarja ob bruno, da odmeva tje daleč pod hribe. Cvenk... Cvenk... Cvenk, telöh... telöh... je običajna pesem, ki smo jo tako pogosto slišali ob prehodu skozi koroške gozdove. Ta gozdna duša je prevzela Čapelnika Kristeja. Po trdem delu se je vlegel na mah, dal roke pod glavo in gledal skozi veje v nebo, kjer so se svetili oblaki, kjer so blestele zvezde. V gozdu je dišalo po svežem lesu, po skorji, po mahu in smoli. Kristej Čapelnik je imel mehko dušo, ki je vzljubila lepoto. Tam za lesom je bila kmetija, kjer je služila dekla. K tistemu kmetu je rad zahajal, šel je na rob gozda in gledal

na polje, ko so želi, ko so delali na polju, na njivah. Dekla ni vedela, da jo ljubi gozdni delavec, Kristej je bil sramežljiv, le tu pa tam je dobila šopek svežih jagod, vresja, enkrat pa ji je princel gnezdo divjih kur, da bi jih gojila. Ko so ji piščeta pocrkala, jo je bilo sram pred Kristejem.

Pustil je gozd in šel služiti na kmete. Bil je priden delavec, povsod so ga radi imeli in ob novem letu je dobival veliko ponudb — z vsako ponudbo pa še klobaso. V vasi je bila mala knjižnica, Kristej je bral večernice. Postal je pravi dobri slovenski fant. Ko so preko spodnje Koroške korakale armade v osvobodilnih bojih, je Kristej želel z njimi. Šel je v Malgajevo četo. Ko so Jugoslovani prodrli do Celovca, je od tam pisal. Bil je srečen, četudi ni imel svojega doma, četudi ni imel bogastva, da bi se zanj moral boriti. Kristej je bil sam. Dekla Tona je dobila od njega karto, slutila je, da jo ima rad, toda Kristej je bil fin, je bil nežen in vzravnal ter se v čustvih ni pustil zavajati v umazanost. Ni je skrunil, nego jo je spoštoval. Dekla Tona ga primitivnega ni videla, zato ga je imela rada, nista pa si tega nikdar povedala, le ko se je spomnila, da so ji piščeta, ki jih je Kristej njej izročil v varstvo, pocrkala, jo je bilo sram. Divja piščeta crkajo namreč kar v roki.

Na fronti pri Celovcu je Kristej pričakoval veliko noč, veliko noč, ki je tako čudna. Takrat so boji potihnili. Oficir je vpraševal, če hoče kdo domov, da bo užival praznike pri svojih. Kristej ni imel doma, ni imel kam iti. Pri kmetu, kjer je pred letom služil, so imeli drugega, oče in bratje so tesali vsak za svoje, mlajši je služil za pastirja. Zamislil se je in dvignil roko: »domov bi rad šel... domov...«. Toda, Kristej, kam boš šel, kje je tvoj dom, kje boš praznoval veliko noč? Prišel je v kraj, nihče ni vedel, ker ni prišel k nikomur. Bil je fin in ni hotel k tujim ljudem, da bi jim bil v nadlego za veliko noč. Tam doli v logu, v zalesju, kjer je

Že nad tri tisoč!

V našem evidenčnem uradu leži nad 3000 prošenj za sprejem na delo. Dnevno prihajajo od vseh strani nove prošnje, nova posredovanja, nova priporočila. Opozarjamo vso javnost, da preneha z vlaganjem prošenj. Mi jih ne moremo upoštevati, saj je število ponudb višje kot znaša ves naš stalež. — Demo, da bi vsak rad prišel do boljšega kruha, toda KID ne more vseh sprejeti. Jih je za celo novo veletovarno. — Energično zavračamo poudbe, ki navajajo, da so prosilci pripravljeni delati za manjšo plačo, ker imamo v našem podjetju s kolektivno pogodbo urejene razmere. Take prošnje v načelu zavračamo.

nekdaj jagode nabiral za Tono, kjer je nekdanj gledal in sanjal v svet, je legel ob kup brun. Na kraj ga je vezala lepa misel, na brune pa otroška leta. Tam je ležal na pomladnem soncu in praznoval veliko noč, srečen in vesel, da jo praznuje v domačem kraju... Bil je vojak, doma pa ni imel, bil je junak za druge. Kot vojak za osvobojenje je praznoval veliko noč na treskah ob zalesju...

Krauperska mati je šla v vrt po hren. Opazila je človeka v logu. Ko je šla opoldne zopet, je bil tisti človek še tam, bil je tam tudi, ko je zvonilo k večernicam. Krauperska mati je pričela klicati proti lesu, da bi se oglasil, kdo je, kaj dela tam ves dan na veliko noč. Vojak je vstal in šel proti Krauperskemu domu. Dali so mu jesti in ga povabili v svojo družino. Gospodinja, ki potepuhov nikdar ni marala, je Kristeja oštela, zakaj ni prišel

Po Porurju

Ogled inozemskih železarskih tvornic

Nameščenci in delavci KID na študijskem polovanju po Avstriji, Češki in Nemčiji

(Konec.)

Železarna v Dortmundu

Obratno gospodarstvo.

Za študij obratnega gospodarstva in racionalizacije je bil določen ogled velike Hoeschove železarne v Dortmundu. Ta železarna je del Hoeschovega koncerna rudarske in železarske industrije. Ta koncern ima centralni urad, ki študira, oskrbuje in vodi racionalizacijsko gospodarstvo po vseh njegovih tvornicah. Sedež tega urada je v Dortmundu. Vodja tega oddelka za obratno gospodarstvo je mladi inženir Pressel, ki je podobnih obiskov že navajen. Značilno je, da Nemci, ki prav radi vidijo, da človek hitro hodi skozi obrate, prav nič ne zakrivajo organizacije in bi o načinih, kako zboljšati obratovanje držali predavanje kar cele dneve. Ta primer je bil tudi tu in obiskovalca KID sta poslušala predavanje ves dopoldan. Gospodarski oddelki obstoja pri tej tvornici že več let in ima zato veliko dokazilnega materiala. To dokazuje tudi značilnost zgraditve in organizacije tega urada.

Vse delo racionalizacije in obratnega gospodarstva se vodi iz centralnega mesta, ki obstoja neposredno pod tehniško direkcijo kot samostojno upravno mesto znanstvenih študij in modernizacije obratov. Temu oddelku so pridružene za vsak obrat posamezne skupine izvečbanih in inteligentnih delavcev, po največ onih, ki so se pri izvrševanju dela pokazali za sposobne in razumne. Te skupine po 3, 4 ali več imajo nalogo časovnega merjenja na licu mesta, zato je nujno, da delo tudi praktično razumejo. Mojstri sami oskrbujejo le izvedbo dela in se jim s kakim študijem ali s termini ni treba baviti. Vso to delo merilcev na licu mesta pregledujejo še strokovnjaki za posamezne stroke, da je delo prav razdeljeno. Ti imajo nalogo, da točno proučijo, kje in kako se da kak izdelek najceneje proizvesti, v katerih oddelkih, na katerih strojih itd. V oddelku samem imajo ti kontrolorji izdelane točne diagrame, ki kažejo termine za posamezna dela. V naprej se ve za vsak stroj in za vsako delo, do katerega termina je z delom oskrbljeno in kdaj bo stroj zopet prost za drugo delo. Tu je tako rekoč že vsaka minuta v na-

prej izračunana in pri menjavi dela niso več potrebne debate. Železarna ima za sprejemanje vajencev in delavcev tudi psihotehniški oddelki. Lepo je organizirana tudi kovinarska vajenska šola. Pri ogledu tvornice same je videti, da je močno zaposlena. Kvalificiranih delavcev že primanjkuje. Obrat sam sicer ne kaže na zunaj bogve kakšne moderne linije, je pa zato v delu sistematično organiziran, to pa je tudi tisto, ki dela nemško industrijo sposobno in konkurenčno. Na vprašanje glede delavskih nemirov nas je zastopnik nekako prezirljivo pogledal, češ s takimi stvarmi se ukvarjajo le nazadnjaški narodi. Nemški delavec je baje prebolel sovražnost, ko je spoznal, da bo mogel za svojo eksistenco skrbeti le sam, da mu njegovega življenja ne bo izboljšal nihče drugi kot pridno delo zase, za družino, za dom, skupnost in domovino. Prištevila je, da je bil za nemški narod zadnji čas, da se je rešil teh notranjih razprtij, ki so ga delale slabega.

Železarna v Gelsenkirchnu

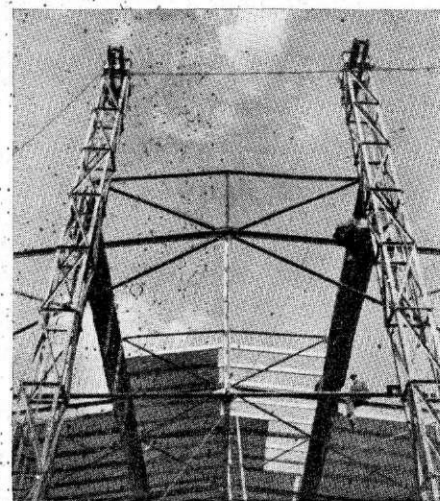
Vajenska šola.

Gelsenkirchen je rojstno mesto najbolj globoko zasnovane strokovne industrijske šole DINTA. Ta šola je dala temelj poznejšim državnim ustanovam v industrijsko-obrtni panogi in se njen sistem opazja po vseh vajenskih šolah v državi in izven nje. Ogled šole na licu mesta nesporno priča o praktični zamisli te ustanove. Ni sicer danes tu niti sedež niti najbolj urejena šola po omenjenem sistemu, pač pa kaže, da je pojem vzgoje strokovnega naraščanja na tem mestu izredno poudarjen.

Nekako na »periferiji« železarne stoji šolsko poslopje z učilnicami, kopalnicami, vrtovi in tudi telovadščica ne manjka. Tu se podaja teroretični pouk, ki ga yršijo mlade strokovne moči iz staleža tehniških nameščencev podjetja. Vajencem je na razpolago izredno bogata literatura. Šolska izobrazba je podvržena pravi šolski disciplini. V šoli je nameščen tudi psihotehniški oddelki, preko katerega se sprejemajo vajenci v šolo. Najbolj važno pa so vajenske delavnice po posameznih obratih podjetja. Tam najdemo vajenske

oddelke livarne, modelne mizarne, ključavničarske, kovaške, elektrotehniške in druge oddelke, ki so namenjeni in opremljeni le za strokovni in praktični pouk vajencev. V vseh teh oddelkih se dela produktivno. Vajensko livarski oddelki izdeluje izdelke po naročilu, kakor pravi livarski oddelki. Tako je v vsakem oddelku. Pri tem strokovnem delu opozarjajo vajence na vse mogoče tehniške in praktične okoliščnosti posebni nastavljalci-mojstri. Mislimo si lahko, kako pridobitno je to za vajenca, ko more svoje znanje izpopolnjevati na licu mesta pri samem delu. Tu izve prednosti sleherne obdelave in tu izve tudi za napake in za vse slabe posledice površnega dela.

Preko vsega tega teoretičnega in praktičnega šolanja pa obstoji vzgojni nadzor, kakršnih srečamo le malo. Vodja

Montaža rudarne na Jesenicah

Da bi revna slovenska domovina rasla v podjetnosti in delu!

vajenske šole v Gelsenkirchnu kaže izredne sposobnosti občevarja in uravnavanja učenčeve sposobnosti in volje. Videti je bilo, s kakim zaupanjem se obračajo na svojega vodjo mladi kovinarji in redko se sreča v vzgojevaliških toliko toplega odnosa med učečim se rodом in med vzgojiteljem. Vodja šole je istočasno pedagog in tehnik, da razume in ve tolmačiti vsak delovni in tehniški detajl. Mimo tega pa je vodja izrazil pristaš nove Nemčije, vendar fin in globok, ki tiho prepričuje. Ko sta oglednika KID med učenjem prišla v razrede, jih je vodja šole predstavil in mladi rod je moral pozdraviti z rudarskim »Glück auf!«, seveda pa je ta prvi pozdrav nadkričal še navdušeni »heil Hitler!«. Obhod skozi učilnice je pokazal, da se vzgaja tu poleg mladih strokovnjakov še kader železnih državljanov nove Nemčije.

Železarna sama ima velikanski obseg z ogromnimi zelenimi vmesnimi prostori. Promet oskrbuje mala cestna železnica, ki vozi prosto po pločnikih med obrati. Ta železnica prevaža tudi tovarniško med-obratno pošto.

Herderjeva železarna v Dortmundu

Časovne študije, statistika, računovodstvo

Po študijskem programu centralene nemške organizacije sta morala odposlanca KID še enkrat v Dortmund in to pot v

prej, zakaj je doli ležal. Kristej jo je poznal in njegove oči so se zasolžile, čutil je, da ga imajo radi, da je dobrodošel, da ima dom. Dobil je pisanko in ostal pri njih tudi velikonočni ponedeljek, ko je zopet odhajal na fronto, na osvobodilne boje. Pri odhodu je jokal. Pisanko je dal dekli, tako da nihče ni videl. Ona mu je dala pomarančo. Pomaranče so na kmetih redke. Kupila jo je zanj v vasi, ko je šla k maši.

Kristej je odšel. Od zalesja sem je še enkrat pogledal proti kmetiji, kjer je preživel praznike, kjer je imel vse, kar je

imel. Ko je odhajal, je zvonilo ravno pol-dne. Vlak je odhajal zgodaj, v trg pa je bilo ura hoda. Šel je in molil po zemlji, ki jo je imel rad in ki jo je zapuščal, da jo gre braniti.

V četrtek je potem prišla karta. Zahvalil se je Krauperskim in pripisal, da je vesel, ko napredujejo. Čez teden pa je prišla vest na občino, da je Kristej mrtev. Raztrgala ga je granata in ga razmesarila za plótom tik za celovško fronto. V Kotljah ob cerkvi je plošča, na kateri so napisani vsi oni, ki so padli v vojski. Tam je napisano tudi ime Kristej Čapelnik.

Igra s kruhom

Dejstvo je, da je bila jeseniška industrija vzor žrtev, dela in zaupanja v reven in zaposlavljen kot slovenske zemlje. Leto za letom je investirala visoke milijone v prenovljenje in izpopolnjevanje starih obratov. Zajamčila je s tem novo delo in storila tako največ za obstoj slovenske industrije. Stotine delavcev — očetov in sinov — je pri teh delih našlo zaposlenja in kruha, istočasno pa so bile te investicije najlepše in najbolj gotovo jamstvo za delo, ki ga bomo izročili bodočemu rodu. Dejstvo je, da je bila jeseniška industrija prva ki je zvišala plače in da je plačevala najvišje mezde v državi sploh. Dejstvo je, da plačuje jeseniška industrija tudi danes najvišjo mzdo in da znaša srednji zaslužek vključno temu, da se govori nekje na jugu o 20 tih dinarjih dnevno, pri naši industriji še vedno Din 61— na dan. Dejstvo je, da so mezde jeseniških železarjev take, da jih v državi ne plačuje nobena železarska industrija, četudi proizvaja in prodaja za isti trg in po isti ceni kot jeseniške delavnice. To so dejstva, ki jih ne more ovreči nobena sovražnost!

Ako se pri teh dejstvih vprašamo, odkod sovražnost, odkod hujskanje in zabavljanje, odkod podtikanje in očitane »krivice« proti naši industriji, potem moramo kot poštenjaki odgovoriti le to, da je sovražnost proti naši industriji organizirana in vpostavljena po onih, ki je nočejo videti na tem mestu in ki nočejo videti, da s svojimi višjimi mezdami sili tudi ostalo podjetnost na večje plačilo svojega delavstva. Da, to in tako sovražnost razumemo. Mi razumemo tudi, ako ima ta sovražnost plačane agente, ki naj tajno rovarijo proti naprednim in socialnim Jesenicam, da bi Jesenice odstopile od tehniškega in socialnega napredka ali pa da bi celo prenehale biti. Celo tako bolno sovražnost bi mogli razumeti. Nikakor pa ne moremo misliti, da bi taka sovražnost mogla osvojiti treznega gospodarstvenika in socialnega politika, da bi mogla premotiti slovenskega človeka in da bi mogla prodreti celo v vrste naših sodelavcev. Ako smo po raznih in ponovnih pojavih, ki dokazujejo sovražnostno stališče do našega podjetništva, prisiljeni misliti, da je neprijaznost do našega podjetništva upostavljena in vzdrževana tudi v naši bližini, potem smemo smelo trditi, da je ta sovražnost paša neodgovornih elementov, ki se poigravajo s slovenskim podjetništvom, ki se okoriščajo na delavskem nerazpoloženju in ki se igrajo z delavskim kruhom. Da, le od človeka, ki pase svoje bolne ambicije in ki nima z našo delovno skupnostjo ničesar opraviti, je ne razume in je tudi nikdar razumel ne bo, moremo pričakovati nerazpoloženje do naše podjetnosti. Kdor pozna gotovost dejstva in kdor upošteva delovni in obstojni položaj, tisoč skrbi in neprilik.

ter dobro voljo podjetja, ta svoje vesti namenoma ne bo pretvarjal.

Ob tem širokem razmišljanju o sovražnosti do naše podjetnosti pa naj pogledamo še bližnjo okolico. Ne bi radi načelnjali razgovora o nevažnih natolcevanjih v še manj važnih publikacijah, vendar smatramo za dolžnost, da ob tej priliki energično zaščitimo tudi vse naše dobroimerno delavstvo, kateremu se hočejo pripisovati razna — od tujih ljudi povzročena — vmešavanja v našo veliko podjetniško družino. Mi nočemo zasledovati odkod izvirajo napadi in očitki »nemštva«, »laži«, »groženj«, odkod izvirajo tendenciozne omembe napram sodelavcem in odkod sovražnost do vseh onih, ki nosijo in zaupajo podjetnost jeseniški industriji, kar se vse omenja in celo piše in razpečava po Jesenicah. Delavski zastopnik je na pogajanjih izjavil, da »vplivajo sedaj vsi pomirljivo...«. Iz tega lahko sklepamo, da tudi delavstvo kot tako odklanja odgovornost za vse to, kar razni ambiciozni ljudje napišejo v tiskovini, ki so ji dali ime — ne po svojem stanu, nego ime na hrbet »glasila delavstva KID«. Mi se vprašamo, ali je prav, da mora »delavstvo KID« nositi odgovornost za vse, kar tudi drugi pišejo, ali je prav, da se »glasilo delavstva KID« grmadijo na hrbet tendenciozne izjave proti podjetju, pri katerem dela in s katerim skupno se mora vse delavstvo boriti za obstanek in bodočnost. Vprašamo se, ali ne bi bilo boljše, da bi oni, ki čutijo potrebo, neprijazno pisati proti podjetju, delali to sami na lastno zaslug ali krivdo, ali pa, da bi si izposodili koga drugega, ne pa delavstvo, saj od delavstva pač ne smejo pričakovati, da bi moglo

na ta način delati proti podjetnosti. Delavstvo ima organizacije in ljudi, ki smejo in morajo po zakonu in v okviru zakona ščititi delavske interese. Ako si kdo izven naše delavnosti dovoli bešedno igro in sam nosi odgovornost za vse, naj bo, in nihče mu ne bo zameril, niti ga omenil v njegovem veselju do takega posla. Vsak mora pač imeti neko veselje. Mi bi potem tako pisanje in pisarjenje tudi razumeli, saj je gotovo, da je marsikomu dobrodošlo, če ima simpatije pri ljudeh, pa če si te simpatije pridobiva tudi s pretiravanjem. Niti bi pisanja več ne omenjali, saj vemo, da človek, ki nima z našim podjetništvom nič skupnega, ki ne pozna ne dela, ne stroke in ne težko gospodarstva, ne more nič pravega povedati. Taki potem lahko proučavajo za sebe vprašanja, katerakoli hočejo in jim nihče zameril ne bo. Mi pravimo, da ni prav, da se pod nazivom »glasila delavstva KID« piše stvari, za katere delavci ne morejo nositi odgovornosti in se delavci tudi ne sme prikazovati v takem odnosu do podjetja, s katerim sodelujejo. Mi pravimo tudi, da jeseniška industrija prav nič ni potrebovala teh tujih junaških svetovalecev, mladeničev in mož, ko je odredila najvišje plače v državi, da jih ni potrebovala, ko je z investicijami zagotovila obstoj industriji, kraju in desetisočim, med katerimi so tudi mnogi, ki hočejo sedaj zabavljati čez podjetnost in da jih tudi ne bo potrebovala, ko bo skupno s svojim dobroimernim delavstvom preko vseh neprilik skušala skrbeti za nadaljnje delo. Vse to bo jeseniška industrija delala brez ambicioznih mladeničev in iniciatorjev... »glasila delavstva KID«, zato, ker dela to v interesu slovenske podjetnosti, v interesu kruha 2600 delavcev, njihovih družin in otrok ter v dolžnosti do države in bodočnosti. Delavstvo in podjetništvo KID bo šlo za svojim ciljem: pročitati podjetja, blagostanje delavstva, korist državi in bodočnosti, kakor je šlo do sedaj. Upamo, da vprašanje obstoja podjetja po najnovejših ostrih prilikah ne bo šlo tako daleč, da bo načeta skrb za hruh. Upamo še več, s sodelovanjem v miru in sožitju bomo ustvarjali možnost, ki nam bo dovoljevala, da bomo mogli ostati na prvem mestu v socialnih pridobitvah sodelavcev tudi v bodoče. Ako to ne bo mogoče, bo krivda drugod!

Ker se še vedno omenja zadržanje okrog podpisa kolektivne pogodbe, hočemo tu kratko poudariti, da smo svoje tolmachenje podali zaključno v 9. številki

veliko Hoerderjevo železarno, ki leži na drugem koncu zamazanega industrijskega mesta Dortmund. Ta železarna zaposluje okrog 15.000 delavcev. Podrobni popis obširnega materiala za časovne meritve za vsestranske statistike in za centralno knjigovodstvo ni bilo mogoče pregledati, kaj šele popisati v kratko odmerjenem času. Urad za časovne preizkušnje je kakor v sosednji železarni organiziran enotno. Iz tega urada hodijo v posamezne obrate kontrole in navodila za racionalno delo. Najbolj značilna je aparatúra, ki omogoča najbolj natančno merjenje delovnega poteka, kar je važno predvsem za valjarne. Ugotovitve dela in časa po tem aparatu so nesporno, ker sproti izdeluje nazorni diagram. Urad izdeluje in

razpolaga s številnimi diagrami za vse obrate.

Podobno vzorno je urejen statistični oddelček. Tu se vidi, da je njegova popolnost naslonjena na v zadnjem poročilu omenjeni računski sistem »holerit«. Statistika je vsestranska. Za vsakega delavca, za vsako starost, za vsako panogo lahko postrežejo z raznimi podatki. Slična natančnost je na razpolago za uporabo različnega materiala v tvornici, in to za vsak datum. Računski oddelček je centraliziran. Tu delajo »holerit« stroji. Za vseh 15.000 delavcev je obračun gotov v treh dneh, potem dela ta oddelček druga potrebna dela za statistiko.

V prihodnji številki pričnemo s poročili o ekskurziji delavcev.

našega lista. K zaključnim pogajanjem sta sedla dva partnerja, oba po pismenih in ustnih izjavah za podpis pogodbe opolnomočena. Ako je skupina potem vkljub pismeni in ustni izjavi, da je opolnomočena pogodbo podpisati, povlekla vse te izjave radi razlogov, ki so vedno in gotovo manjši kot pa interesi 2600 delavstva, ki je čakalo na urejeno razmerje, potem je jasno, da je to napravila na svojo odgovornost. Podjetje je dalo tej skupini še izjemno možnost naknadnega podpisa in s tem gotovo ni pokazalo odklonilnega stališča.

Natolcevanje glede zadržanja podjetja do delavskih zastopnikov zavračamo s ponovno izjavo, da spoštujemo delavske zastopnike, ki se zavzemajo za interese delavstva v mejah dostojnosti in možnosti, ker je to njihova dolžnost in pravica po zakonu in ker je to naša skupna korist, da se vsi nesporazumi popravijo, da se najde najboljši predlog za vsako delo. Mi jih spoštujemo in njihovo delo cenimo. Ne maramo pa takih, ki se postavljajo med delavstvo in podjetje preko zakona in imajo pri tem svoje ali kakršnekolj postranske namene. Taki, ne

samo da zlorablajo svojo pravico, nego škodujejo sožitju, ki je naši celokupni delavnosti nujno potrebno. Takih »zastopnikov« ni treba ne nam ne delavstvu, ker je prav delavstvo večkrat tudi tisto, ki nosi žrtve za sovražnostno delo.

Še enkrat poudarjamo, da so gospodarske okolnosti za naše podjetje take, da ne prenašajo nikakega bolovanja na miru in sožitju, ker nam lahko podjetnost zaduše. Naša močna volja, naša ljubezen do dela in z njo skupni interes gospodarstva, miru v podjetnosti in v državi pa je tak, da takih sovražnosti niti nočemo več dopuščati in jih ne bomo dopustili, ker bi pomenile igro s kruhom. Iz gornjih dejstev je razvidno, da je naša podjetnost preko vseh neprilik rasla v delu in v socialnosti nad vso okolnost, zato niso tu možni očitki, da smo bili krivični, nego je gotovo, da smo bili vedno prvi, kjer je bilo treba zagotoviti boljši obstanek sodelavcev, povsod tam, kjer smo le utegnili in mogli. Sovražnost do nas ne temelji torej na tem, nego temelji v nam neznanih namerah, zato je ne bomo dopustili, ker bi pomenila igro s kruhom.

teresi v Abesiniji nikaka želja po kultiviranju zaostale države, nego so povsod le surovine, surovine, surovine.

II.

Tudi Indija bo prenehala z izvozom starega železa. Indija je veljala kot ena najmočnejših izvoznih starega železa. Danes je na tem, da povsem zapre ta izvoz, po katerem hrepenijo mnoge države in tudi naša industrija. Holandska industrija, ki ji primanjkuje surovin v lastni državi, do zgradila ogromne valjarne in železarne v Indiji, da bo zasegla staro železo. Rusija drži močno omejen izvoz in je na tem, da ga povsem zapre. Anglija je vzdignila izvozno carino na staro železo za 33 %. V naslednjih mesecih se pričakuje še večja borba in še tesnejše zapore. Pri takem povpraševanju za surovinami je gotovo, da bo naša industrija ostala prazna in na tem, da nemočna danes ali jutri objavi, da surovin ni. Podjetje kritizirati je najlažje, dokler je delo tu, misliti na tisoče skrbi za gotovost dela in bodočnosti pa je hujše. Ob tem viharju na železarskem tržišču in ob še hujših izgledih na bodočnost, bo naš obstoj mogoč le v žilavem, požrtvovalnem in mirnem sodelovanju, odvisen pa tudi prvenstveno od zanimanja in podpore državnih oblastev.

Železna politika

Slika s svetovnega železarskega tržišča

I.

V Nemčiji že regulirajo produkcijo železarskih proizvodov. Nemška državna oblast, ki čuva nad delom in obstojem industrije, je radi pomanjkanja železnih surovin odredila, da se naročila izvršujejo zgolj iz ozira potrebe in ne več po datumih naročil in po terminih. Prednost imajo naročila, ki tičejo del izvedbe štiri-letnega delovnega načrta in naročila za državno brambo. Vsa ostala naročila naj se odklonijo, ako ne bodo surovine dobavljene vsaj do 30. aprila. Göringova »Essener Nationalzeitung« objavlja, da je nemška železarska industrija zaostala z naročili do meseca julija lanskega leta nazaj. Prodaja pločevine za notranjo porabo je bila že pred tedni zabranjena.

Produkcija cevi pa se mora zmanjšati za 25 %. List podčrtava dejstvo, da je za železarsko industrijo nastopila resna doba in da bodo morala vkljub vsej skrbi nekatera podjetja občutiti trdoto pomanjkanja surovin. List napada železarsko industrijo, ki je vedela, da bo nastopilo pomanjkanje železa, zakaj ni pričela skrbeti za izkoriščanje in nabavo surovin. Šele španska vojna je pokazala, da je vedno boljše izkoriščati še tako male železne zaklade v domovini, kot pa biti odvisen od inozemskih surovin. To je le odtенок iz nemških skrbi za železo, iščejo ga vsepo vsod, toda ni ga toliko, da bi mogli oskrbeti polno obratovanje vsem železarnam. Nemški interesi za Frankovo zmago niso nacionalni, kakor niso bili italijanski in-

III.

Vse države hite po surovine. Cene železni rudi stalno rasejo. Naročila zanje so ogromna in po vseh železnih rudnikih vrtajo na vse strani. Francija je dvignila produkcijo v svojih rudnikih za 20 %. Prav za toliko pa je povečala tudi izvoz železne rude v Nemčijo in Belgijo. Ta izvoz je kot zamenjava za belgijski in nemški koks. Švedski rudniki so pospešeni. Četudi Švedska sama ne trpi na pomanjkanju železa, je staro železo podražila tudi na notranjem trgu. Japonska je za dalje časa v naprej zasegla trg starega železa v malajskih državah. Veliko surovin pa je nakupila v Zedinjenih državah Amerike.

IV.

Tudi Avstrija se bo zaprla. Trgovinsko ministrstvo je dne 3. marca razgovarjalo o skrbi surovin za svojo industrijo. Radi okolnosti na svetovnem trgu in radi pomanjkanja starega železa, je bil izdan odlok, ki do nadaljnjega dovoljuje izvoz le za omejeno količino litoželeznih odpadkov. Vse, kar je bilo ostalega naloženo in čaka na izvoz, pade pod absolutno zaporo izvoza.

Tako izgleda položaj surovin in bodočnosti. Danes ni več interesa skrivati resnosti položaja, da ne bodo nastopila iznenadenja. Navedli bomo tudi ostale neprilike jeseniške železarne, ki išče izhodov iz te negotovosti in ne najde dovolj razumevanja.

NAŠI ZGODOVINSKI DOKAZI:

Stara Sava iz leta 1897. Na sliki je tudi Vakovnik, o katerem smo pisali v 10. številki

S. O. S.

Črni oblaki zagrinjajo bodočnost naše železarske industrije.

Da, ako bi v tej resni dobi izgubljali čas, ako bi v tem važnem trenutku količ- kaj zanemarili skrbstvo za obstoj naše industrije, bi gornje besede veljale nam že za najbližjo bodočnost. Nevarnost, ki grozi v tem smislu, ni nevarnost, ki bi ji mogli priti v okom kakorkoli, nego je to resen pojav dobe, v kateri živi vsa svetovna delavnost.

Izvoz starega železa zapirajo države kar po vrsti. Za Francijo je prišla Belgija, za Belgijo Norveška, izvoz so zaprle nadalje Finska in Romunija, danes pa prihaja vest, da je izvoz zaprla še Švedska. Vse te države so se zaprle tekom četrtletja in vse navajajo iste vzroke: Železo potrebujejo za lastno industrijo, železo pomeni vrednost, moč in ponos države, železo pomeni osnovo obrambene industrije, ki je danes na svoji paši, pomeni pa tudi hrbtenico vse delavnosti države v mirni dobi. K prvotnim zaporom železa so se pridružile še gornje in tudi te niso zadnje. Kdaj bo naša industrija dobila vest, da njeno naročilo ne sme več čez mejo? To je naše obstojno vprašanje.

Ako bi pri tem le malo izgubljali čas za oskrbo bodočnosti podjetja, ne bi za-

Skupina naših železarjev-jubilantov

nemarjali samo privatne podjetnosti, ki je osnova narodove rasti in vir procvita ljudskega blagostanja, ne bi uničevali samo sedanosti, nego bi kradli obstoj bodočnosti in odvzemali kruh našim lastnim otrokom. Kdo more pri tako važnem vprašanju še lenariti, še več, kdo more v tej obstojno važni dobi še misliti na mržnjo do podjetja, ki vodi boj za dobro vseh sodelavcev, za dobro vsega kraja, za dobro države in bodočnosti? Vidimo ži-

lavost, s katero se hoče podjetje zavarovati, vidimo, da rastejo novi objekti, ki naj stopijo v obrat, da nas ne prehiti zavora starega železa, toda s temi objekti so zvezane zopet številne, številne težkoče. Žrtve, zaupanje, žilavo delo, ljubezen do dela, sožitje, mir in čut soodgovornosti za obstoj industrije od strani vseh sodelavcev bodo ustvarili podlago za pravo obrambo in jo bodo omogočili.

Teorija in praksa

Za skupno delo vseh ustvarjajočih sil

Teorija je umstveno gledanje na neki problem in znanstveno raziskavanje snovi, ki se na podlagi dognanj v praktični obliki uveljavlja v življenju. Teorija je nauk, ki ga teoretik propagira, uči in zagovarja, ki ga pa sam praktično ne izvaja. Teoretik umstveno raziskuje gotova vprašanja, ki jih po njegovih dognanjih, razlagah in nasvetih drugi ljudje oživotvarjajo in jim praktično dajejo eno določeno svrhu ali obliko.

Praksa predstavlja dejansko tvornost, ročnost in izurjenost. Praktik je izkušen, spreten in delaven človek, ki dejansko izvršuje ono, kar uči teorija in praktična znanost.

V industriji prihajajo prav za prav do veljave vse tri komponente, to je zamisel, znanstveno praktična dognanja in poklicna, to je delavna tvornost. Nobena izmed njih ne predstavlja popolnosti, vse tri skupaj bi pa dale eno vsestransko zakroženo znanje ali idealen tip ustvarjajočega človeka.

Pri ustvarjanju dobrin in vrednot so si predstavitelji teh komponent včasih zelo nasprotni, da ne rečem celo sovražni. Ta antagonizem je več ali manj že prirojen in prihaja osobito pri novih obratnih napravah in spremembah obratovanja najmočnejše do izraza. Teoretik

v takih primerih težko uveljavlja svoje zamisli, ker mu manjka ročnosti in praktičnega znanja.

Delavstvo pozablja, da je od znanstvene zamisli pa do praktične dejavnosti zelo velik korak. Vsak stroj, vsaka naprava in tudi praktično delo sloni na neki znanstveni zasnovi ljudi, ki so ali samouki, in onih, ki so absolvirali srednje in visoke šole. Oni so zrasli popolnoma v drugem ozračju, oni so morali trošiti svoje mladostne sile v predpripravih za svoj bodoči težki, in odgovorni poklic. Delavstvo podcenjuje vrednost duševnega dela, ki je včasih težje in bolj utrujajoče od telesnega. Ono pozablja, da mora teoretik ali tehnik misliti na tisoče drugih vprašanj, na količino in kakovost blaga, na varnostne naprave, na zveze z drugimi obrati, na zveze z vrhovnim vodstvom in z vsem, kar je tesno povezano s celim tovarniškim ustrojem. Stroj, ki mu streže ali ga oskrbuje in vodi ta ali oni delavec, je v splošnem oziru le en majhen drobec celokupnega delokroga, ki je poverjen temu ali onemu inteligentu v upravo in nadzorstvo.

Na drugi strani pa je tudi razumljivo, da se delavec, ki desetletja streže stroju in pozna vse njegove sestavne dele, njegove vrline in napake, njegove mu-

he in slabosti — popolnoma zaveda svojih sposobnosti in izkustev. Marsikako pomanjkljivost je tu in tam opazil, rad bi popravil in izboljšal, pa ne sme, ker se mu ne verjame in ne zaupa, povedati pa svojim predstojnikom ne upa, ker se boji, da ga bo ta zavrnil. Veliko se je tekom dolgih let naučil, marsikaj koristnega bi rad svetoval, pa ne more, ker med teoretiki in tehnikami na eni in med delavci na drugi strani ni pravega stika. Res je delovodja posrednik med teorijo in prakso, toda tudi ta nasvetov podrejenih delavcev rad ne posluša, ker se boji, da bi trpela avtoriteta predpostavljanih.

Upajmo, da se bo kontakt med vsemi ustvarjajočimi silami kmalu vzpostavil, kar bo v korist vseh činiteljev, ki pridejo tu v poštev. Strokovno nadaljevalne šole, v katerih bodo predavali teoretiki, tehniki in izkušeni praktiki, bodo vzgojile nov delavski naraščaj, ki bo s svojim strokovnim znanjem in fizično silo popolnoma dorasel svojim sovrstnikom v velikih kulturnih državah s staro industrijsko tradicijo. Te šole pa bodo tudi morale pospeševati zvezo med teorijo in prakso ter širiti tovarištvo, medsebojno zaupanje in spoštovanje vseh, ki služijo pri podjetju kruh, bodisi z glavo ali rokami.

M. S.

Olajšave francoskemu kapitalu

Francoski kapital

dejstvuje največ v južnih delih države.

Iz »Službenih novin« z dne 23. februarja sledi: Ministrski svet je na svoji seji dne 12. p. m. odobril ugodnosti francoski družbi v Parizu, ki izkorišča borske rudnike. Ugoditev se nanaša na zgradbo elektrolitične rafinerije bakra. Francoska firma v Parizu mora takoj predložiti projekte in navesti, kateri material bo za zgradbo uvozila v državo, najmanj v 10 mesecih mora zgradbo dovršiti. Družbi je predpisana produkcija in omenjeno, da mora oskrbovati vse državne potrebe — le odvišek sme izvoziti. Družba se oprasča za dobo 15 let zemljarine in zgradarine na vsa zemljišča in zgradbe. Oprasča se državne in samoupravne trošarine in drugih državnih in samoupravnih dajatev na električno energijo. Oprasča se vseh taks za gradbena dovoljenja, oproščena je trošarine za cement, ki je za zgradbo potreben. Že plačana trošarina za to svrhu se tvornici vrne. Družba se oprasča carine, davka na poslovni promet ter državnih in samoupravnih dajatev za vse stroje in aparate, ki jih za zgradbo uvozi iz inozemstva. Za vseh 15 let se družba oprasča carine, vzporednic carinskih dajatev, luksuznega davka, državnih in samoupravnih dajatev razen poslovnega davka za ves potrošnji material,

ki se v državi ne proizvaja in ga družba potrebuje za omenjeno svrhu. Ves uvoz je prost omejitev za uvoz, ki obstojajo ali bodo obstojale. Za uvoženo orodje, ki se bo potem zopet izvozilo, zadostuje izjava podjetja samega. V prvih 6 letih bo družba oproščena družbenega davka, dopolnilnega davka, minimalnega davka in vseh samoupravnih doklad, ki se odmerjajo po točkah 80. in 86. zakona o neposrednih davkih, in sicer na dobiček pri obdelavi bakra.

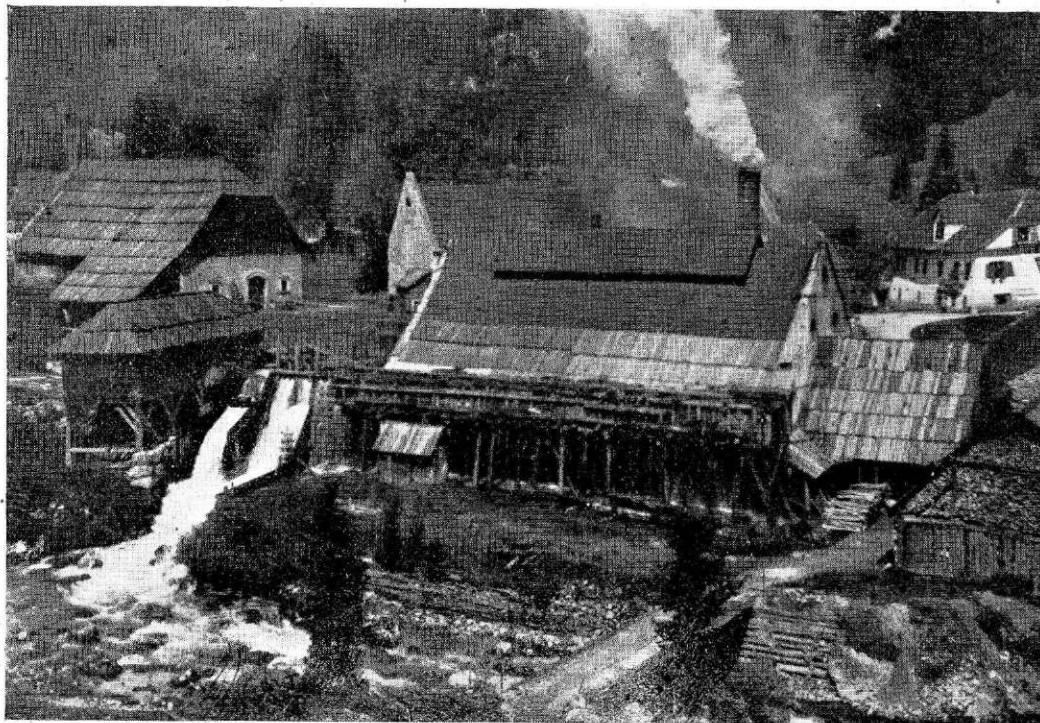
Prav! Industrijo je treba ustanoviti, podpirati in ji pomagati do koristnega dejstvovanja. Mi to dobro razumemo. Želimo le, da bi tudi naša industrija našla potrebno pomoč, posebno takrat, ko se bori za obstanek, za bodočnost in za prospeh kraja. Pri tem bi samo omenili, da ima naša industrija težave že pri iskanju običajne nižje tarife za prevoz drv in oglja in da izgleda, da bomo prej iz inozemstva dobili cenejše oglje na jeseniško postajo, kot pa bi bilo takrat, če bi naša industrija proizvod kupovala pri naših revnih kmetih in bajtarjih ter podpirala s tem domačo proizvodnjo, kar je njen namen. Naša industrija obnavlja plavže, organizira temelje podjetju, zato bi gornje ugodnosti ne bile preveč, če bi jih dobila tudi podjetnost, ki dela v Sloveniji.

Dipl. Ing. Toussaint Levičnik.

Zahteve organizacije našega gospodarstva z električno energijo

Zdi se, da smo prekoračili najnižjo točko gospodarskega zastoja in da smemo ugotoviti nekako izboljšanje razmer.

V koliko je to v zvezi s trenutnimi zunanjepolitičnimi dogodki, se da ševeda le težko presoditi in ne spada v okvir tega

Tako so izgledali nekdanji obrati jeseniške železarne

članka, kajti težka je stroga ločitev vojne konjunktore od ostalega podviga gospodarstva.

Z ozdravljenjem svetovnih gospodarskih razmer, se bo seveda tudi pri nas marsikaj izboljšalo in olajšalo. Zlasti pa smemo pričakovati povečanje pridobivanja sirovin za ostalo industrijo. Vsako povečanje produkcije katerekoli industrije pa danes predpostavlja preskrbo z energijo. Tudi mi se moramo v tem pogledu že danes pripraviti, da bomo imeli že pripravljen temelj za nadaljnje delovanje. Najti je treba istočasno pota, da bomo zavarovali na eni strani interese države, prebivalstva in delavstva, na drugi strani pa zadovoljili zahteve gospodarstva brez razlike na to, s kakim kapitalom dela.

Kar pa se je do danes na tem polju storilo, je bilo malenkostno in vrh tega ni zadovoljilo praktičnih potreb.

Tendenca centralizacije uprave na eni strani, na drugi omejevanje svobodne, zasebne iniciative in podjetnosti v vseh panogah gospodarstva v korist države, samoupravnih ali privilegiranih ustanov je dosegla svoj višek glede elektrifikacije v načrtu Zakona o proizvodnji in izkoriščanju električne energije. Vsi do sedaj predloženi načrti so pokazali popolno nerazumevanje in neupoštevanje dejanskih razmer in stavljenih predlogov. Ni torej čudno, da so se izrazile o tem načrtu v Sloveniji vse v poštev prihajajoče ustanove in organizacije proti.

Zdi se, da so merodajni in odločujoči krogi izgubili izpred oči pravi smoter in namen elektrifikacije, to je: dobava električnega toka za vse namene po najnižji, gospodarsko še možni ceni. Najboljši dokaz, da tega stanja nismo še dosegli, je razmeroma veliko število industrijskih elektrarn, ki proizvajajo električno energijo izključno za lastne potrebe, dasi bi obstojala možnost priključka na že obstoječe zunanje omrežje. Vzrok temu dejstvu gotovo ni kaka opozicija od strani zasebnih podjetij, ki se ravna po zgolj gospodarskih vidikih in je pri njih odločujoča sila gospodarski efekt.

Na žalost moramo ugotoviti, da so med onimi, ki so izgubili pravi smoter elektrifikacije, tudi javnopravne, zlasti občinske elektrarne, ki oddajajo tok večkrat po mnogo višjih cenah kot zasebna podjetja, ki proizvajajo električno energijo izključno za prodajo konsumentom. Nasprotno so baš javnopravne elektrarne postale pridobitna podjetja, mesto, da bi služile celotni narodni skupnosti s tem, da nudijo odjemalcem tok po najnižji ceni. Isto velja tudi za plinarne, ki so enako večinoma v upravi občin! Ta občinska podjetja so postala viri dohodkov za izravnavanje samoupravnih deficitov. Tam pa, kjer ta možnost ni obstojala, ali pa morda občinsko podjetje svojega monopolnega položaja ni moglo uveljaviti, so se uvedle razne trošarine, od premoga do električne energije za pogon in razsvetljavo in vrh tega še za žarnice. V kaki meri se obremenjuje gospodarstvo in industrija vsled trošarine na tok, ki se, kakor znano sestavlja iz državne, banovinske in občinske, je pokojni g. ing. Milan Šuklje v št. 8. »Elektrotehniškega vestnika« 1934 v jasnih besedah povedal.

V začetku prejšnjega odstavka omenjena tarifna politika pa je najboljši dokaz, v kateri smeri bi se razvijala preskrba z energijo, če bi samoupravna podjetja, pa naj že bodo občinska ali pa druga, dobila prvenstvo v elektrifikaciji, kakor to zastopa dosedanja tendenca zakonodaje in iniciative od strani države.

Tako daleč smo se oddaljili od pravega smotra, da gre danes pri vprašanju elektrifikacije tega ali onega podjetja ali pa okraja že bolj za prestiž, kdó da bo izvršil elektrifikacijo, kakor pa za stvar samo. Krajevne potrebe in finančni oziri se seveda ne morejo zatajiti in popolnoma zanemariti; vendar ima opazovalec vtis, da so baš ta glavna vprašanja na žalost le drugovrstna.

Tretja stvar, na katero bi opozoril je dejstvo, da so zasebne elektrarne, zlasti pa zasebne industrijske, mnogo bolje izkoriščane kot pa javne. Če povzamemo iz statistike za leto 1931., objavljene v »Elektrotehniškem vestniku« 1933, številki 7-9., vidimo, da so proizvajale posamezne javnopravne, javne in zasebne industrijske elektrarne: 1. elektrarna 750 kWh letne proizvodnje na vele-elektrarni instaliran kW; 2. elektrarna 2200 kWh letne proizvodnje na vele-elektrarni instaliran kW; 3. elektrarna 800 kWh letne proizvodnje na vele-elektrarni instaliran kW; 4. elektrarna 4450 kWh letne proizvodnje na vele-elektrarni instaliran kW; 5. elektrarna 620 kWh letne proizvodnje na vele-elektrarni instaliran kW; 6. elektrarna 1600 kWh letne proizvodnje na vele-elektrarni instaliran kW; 7. elektrarna 430 kWh letne proizvodnje na vele-elektrarni instaliran kW; 8. elektrarna 1100 kWh letne proizvodnje na vele-elektrarni instaliran kW; 9. elektrarna 2500 kWh letne proizvodnje na vele-elektrarni instaliran kW.

Iz tega površnega pregleda vidimo, da so razen elektrarne 4., katere podatki so brezdvomno pogrešni, podatki ostalih naprav po skupinah in namenu delovanja precej podobni in skladni. Vidimo pa tudi neenakomerno izkoriščanje teh naprav.

Pri izdajanju novih koncesij in gradbenih dovoljenj pa se ne smemo ozirati na to, ali je nosilec elektrifikacije samoupravna ustanova ali ne, in zgolj s tega stališča presoјati upravičenost koncesije. Brezdvomno bi našli tehniki s pomočjo pravnikov tudi tu neko obliko, ki dovoljuje ono prožnost v poslovanju, ki je lastnost zasebnih podjetij, združiti z onimi garancijami, ki jih žele uradne osebe. Omenjam v tej zvezi samo najnovejše predloge nemške akademije za nemško pravo glede delniških družb, pri katerih naj bi se v čim večjem obsegu preperečila brežimernost delničarjev in špekuliranje z delnicami na ta način, da se dajo na ime glasečim delnicam in njih posestnikom, čim večje ugodnosti in prednosti pred ostalimi.

Možna bi bila tudi ona, v Nemčiji sedaj tako razširjena oblika mešane družbe (Gemischtwirtschaftliche Unternehmung), pri kateri sodeluje javni in zasebni kapital složno po principih zasebnega podjetja brez raznih nemogočih

uradnih omejitev. Zlasti mnogo citirani primer Rheinisch-Westfälische Elektrizitätswerke A. G. (RWE), ki je danes po pretežni večini v rokah javnopravnih ustanov, naj nam služi kot dokaz, da zasebni kapital niti noče obdržati takih ustanov v svojih rokah, če vidi, da na prava služi v dovoljni meri njegovi potrebi. V enaki meri pa je tudi dokaz, da je izhajala iniciativa od zasebnikov in je šele tekom razvoja prišlo do pregrupacije v posesti.

Velika napaka je namreč, če danes nemški ali sploh inozemski vzgled skušamo prenesti na naša tla. V inozemstvu, zlasti v industrijskih državah, je glavno ogrožje elektrifikacije dokončano, medsebojne preskrbovalne skupine so si svoja okrožja razdelila in priborila v svobodnem, po uradnih predpisih skoro neoviranem razvoju.

Če tam danes država skuša dobiti prvenstveni vpliv, je razumljivo, ker bo istočasno prevzela popolnoma gotovo in izoblikovano organizacijo uprave in medsebojne denarne povezanosti. Pri nas pa se nasprotno nahajamo v popolnem začetnem razvoju, v najboljšem primeru smo tam, kjer je bila n. pr. Nemčija pred 25 leti. Takrat pa niti dežele niso mislile na to, da bi one iniciativno prevzele riziko investicij.

Omenil sem v tem članku samo nekatere bistvene točke, ki stopajo človeku, ki se bavi s takimi problemi, nehoté pred oči. Ob sklepu bi samo ponovil svoje pre-

Važno!

**Pri vsem svojem delu
ne pozabi na previdnost!**

Opozarjamo ponovno naše stare, posebno pa vse nove sodelavce, da vsestransko pazijo na nevarnosti pri delu. Lastna previdnost je najboljša varnostna naprava. Novim sodelavcem naj še posebej velja opozorilo, da je delo v železarnah tako, ki zahteva veliko previdnosti. Napaka je misliti in govoriti »Jaz primem za vsako delo...«, kot običajno govorijo prošnjiki. Ne, delo ni tako enostavno, da bi ga lahko vsak sebi prilagodil! Tisti, ki niso za konstrukcijska dela v višini, naj raje sami prej povedo in naj raje ostanejo zunaj — bolje bo za nje. Pri vseh večjih železarnah imajo aparate, kjer si človek kar sam poišče napake. Na ta način je mogoče zmanjšati nesreče, ker pride na delovno mesto oseba, ki je za tisto delo sposobna. Nezgode so nesreče naših sodelavcev, zato bodi naša dolžnost, da jih zmanjšamo na število, ki ni več odvisno od človeka. Varujte svoje zdravje in srečo svojcev!

pričanje, da je vsako prenaplajeno poseganje v razvoj našega elektriškega gospodarstva kvarno in da danes še ni prišel čas, da bi zasebna podjetnost smela prepustiti preskrbovanje z električno energijo uradnim krogom.

NOVICE

Opomini iz sodobnega življenja

Na željo, da bi naš list prinesel tudi kake zanimivosti izven resnega gospodarskega in socialnega razmotrivanja naše velike delovne družine, bomo pod gornjo rubriko prinesli včasih tudi kako »novico« iz sodobnega življenja. Mnogo je teh novic in stotisoči časopisov jih prinašajo v zabavo in razvedrilo ljudstva, vendar so med temi »novicami« tudi take, ob katerih se človek zamisli, ob katerih srce zaboli in ob katerih se pokaže neizmerna tuga v človeškem življenju, katerega bo mogla ozdraviti le vzgoja, vzgoja k dobremu. Poudarjamo pa, da naše omembe niso take, ki bi hotele koga zasovražiti ali vzljubiti, nego so prosto prikazani problemi za naše miselno življenje.

I.

Ras Desta par minut pred strelom.

Pred dnevi so osvajalci Abesinije zajeli zadnjo vojsko domačinov-braniteljev Abesinije. Med temi zadnjimi je bil zajet tudi njihov poveljnik ras Desta, ki je bil po obsodbi vojaškega sodišča takoj ustreljen.

Ako pogledamo gornjo sliko rasa Deste, ki je bila posneta tik pred strelom, vidimo, kako umira bojevnik, ki nosi na sebi edino krivdo — to, da je ljubil in branil svojo domovino. Ko so iz Abesinije pobegnili domala vsi velikaši in špekulanti, da bodo zunaj lepo živeli pod nazivom »mučeniki in pregnanci iz domovine«, ko je odšel tudi cesar, je ras Desta ostal v rodni zemlji, četudi bi lahko z njimi šel lepemu življenju nasproti. Izginil je v polja in gorovje tisočletne samostojne Abesinije, dolgo je tam miroval in nihče zanj ni vedel. Končno se je pojavil z malo armado domačinov in poizkušal z novimi napadi za ohranitev samostojnosti — preveč je veroval v mogočno Abesinijo. Sedaj stoji pred puškino cevjo in njegov obraz kaže, kako težko in ježno umira tisočletna samostojnost abesinske zemlje, kako težko in ježno umira tisti, ki niso na sebi neizmerno krivdo, da je bil in ostal zvest vojak za svojo rodno zemljo.

»Vaš oče je umrl kot junak...«, je ta odšel na balkoni internata, se zazrl proti smeri svoje rodne zemlje, tiho zaplakal in poslal molitev v tihe dalje, molitev za svojega očeta, ki je takrat že mrtev ležal v zemlji, ki jo je tako ljubil.

II.

Kdo jo bo zdravil...?

Beograjska »Politika« z dne 12. marca priobčuje na celi strani podrobnosti o dogodku v neki beograjski družini, ki ima slaboumnega sina. Družina je bogata, lastnica krasne vile,

ki je v časopisu tudi prikazana. Vso to bogastvo pa ne more pomagati negovanemu slaboumnemu sinu, ki ga zdravijo vsestransko. »Vaš sin mora imeti zdrave mlade ženske...« se je baje glasil nasvet nekoga, ki je tega sina zdravil. Mati je to seveda razumela. Našla je služkinjo, lepo in zdravo, ker slaboumni grdi ni maral. Lepo prigovarjanje, lepo ravnanje, boljša plača in boljša hrana so razbile strah dekleta, da je ostalo v sobi slaboumnega mladenciča. Ni trpelo dolgo, ko je služkinja tiho zaupala gospodinjji, da je mati. Tu so postale prve skrbi. Visoka gospa je vedela, da se otrok ne sme roditi, bolnica, bolezen, kdo bo zdravil, kdo plačeval, dekle bo za nič. Iz bolnice se je dekle vrnilo k družini, bolezen pa je ostala in razjedala njeno telo. Sedaj ni bila več »za rabo« in morala je iti. Šla je na okrožni urad, da bi jo zdravili, tam so rekli, da naj jo zdravi gospodinja, ta je ni hotela, poslali so jo na zbornico, da prouči, kdo bo zdravil in iz tega romanja po uradih je prišla zadeva na dan. Danes gre sodba o tem in razkrilo se je, da je skozi sobo slaboumnega romalo nekaj zdravil in lepih deklet. Kako br sodba iztekla ni gotovo.

Prva novica je iz Abesinije, druga pa je naša.

ZA DELAVSKO GOSPODINJO

Madež po pivu — odstranimo z mešanico špirita in vode ter nato s čisto vodo. Za svilo pa moramo uporabljati bencin.

Madež po sadju — odstrani limonov sok in milnica. Ne smemo pa čakati predolgo.

Madeže po vinu — odstranimo z vodikovim dvokisom in z limono. Za svilo pa je bolje uporabljati špirit.

Kontrola svežih jajc. To bi morali vpeljati povsod. Kontrolo napravimo sledeče: Jajce položimo v slano vodo. Stara jajca ostanejo na površju, sveža pod njo na dnu.

Kuhanje jajc — je bolje v slani vodi, da ne popokajo. Jajce tudi ne počí, če ga pred kuho prebodemo z iglo.

Les rjavo barvamo z jodovo tinkturo.

Če čevlji škripljejo — pravijo, da niso plačani. Škripanje preprečimo torej tako, da jih plačamo, ali pa da jih ob robovih namažemo z oljem.

Sveča bolj svetlo gori, če natresemo okrog stenja malo soli.

Lasje bodo bujno rasli, ako zavživamo veliko korenja, pese, špinache, solate in drugih zelišč.

Potenja nog — ne smemo preprečiti, ker bi s tem škodili zdravju. Bolje je, da se čisto umivamo ter da kopljemo noge v slani vodi. Poleti moramo noge sončiti.

Če se obleka sveti — jo krtačimo z vodo, v kateri smo skuhal bršljino listje. Nekateri odstranjujejo blesk s črne moške obleke tudi s tem, da jo krtačijo s črno kavo.

Bolhe pobegnejo — pred duhom pelina, ki ga damo med blazine. Ko ribamo pod, dodajmo vodi nekaj lizola, seveda le malo, da ne škodujemo rokam.

NAŠI JUBILANTI

Dne 29. marca bo praznoval 40 letnico nepretrganega službovanja pri našem podjetju g. Tarman Ivan, ki je zaposlen kot zabojar pri upravi posestva na Jesenicah. Kot krepak 21-leten mladenič je pred desetletji nastopil službo v tovarni, kjer je bil zaposlen kot voznik, žagar itd. Doma je v Gorjah, kjer pa v mladih letih ni našel primerne zaposlitve in za služka. Prišel je kakor nešteto drugih kmetov in kajžarskih fantov na Jesenice, kjer si je kmalu uredil stalno ognjišče in pred leti zgradil prijeten dom.

Prvega aprila pa bo minulo 40 let, odkar je nastopil službo v tovarni naš sodelavce g. Kosmač Anton, paznik stikalnice v elektriškem oddelku na Javorniku in posestnik na Koroški Beli. Kot 14-leten fantič je pred dolгими leti nastopil službo, katero vrši vestno v splošno zadovoljstvo svojih predstojnikov. V zasebnem življenju je znan kot miren in razsoden mož, skrben družinski oče in vzoren gospodar male domačije na sončni Koroški Beli.

Dne 10. aprila pa bo praznoval 35 letnico nepretrganega službovanja v tovarni naš sodelavce g. Vovk Jože, delovodja v žični valjarni in išni posestnik na Jesenicah. Naš jubilar izhaja iz stare fužinarske delavske družine, iz Sp. Radovne. Njegov pokojni oče je bil vodja težkega kovaškega kladiva v stari, sedaj že razpadli fužini v Radovni. Kot 14-leten fantič je pred 35 leti prišel na Jesenice, kjer je dobil delo kot tekač v žični valjarni. Že v prvih letih službovanja je kazal izredno ročnost in spretnost pri nevarnem in napornem delu. Ker je tekom dolgih let vršil skoraj vse vrste dela na valjnih progah na Jesenicah in na Javorniku, mu je znan ustroj teh valjarn ravno tako kot uranju ura. Znano je, da je bil najspretnější in najbolj temeljit zankar, kar jih je bilo kdaj v valjarni na Jesenicah.

Pred 10 leti je bil v tem obratu postavljen za predvaljavca, letos s 1. marcem pa je bil nameščen kot delovodja v valjarni, v kateri je pustil najlepša življenjska leta.

Našim vrlim in zaslužnim dolgoletnim sodelavcem iskreno čestitamo z željo, da jih usoda ohrani pri zdravju in moči še dolgo vrsto let.

GOSPODARSKE ZANIMIVOSTI

NAJNOVEJŠA VEST.

Po vesteh iz Prage je angleški nakup starega železa in železne rude že prišel do izraza. Anglija je namreč za daleč naprej kupila staro železo v vseh večjih tržiščih. Nemška železarska industrija ima surovin le še za 3 mesece. So že začeli omejevati produkcijo. Kaj bodo še napravile angleške milijarde, namenjene za oboroževanje, je negotovo. Gotovo pa je, da se ne bodo veliko ozirale, kje koga kaj boli.

Statistika zunanje trgovine za leto 1936. je izšla, dobi se pri vseh glavnih carinarnicah za ceno 200 Din. Knjiga je zanimiva. Ministrstvo pravi, da je s hitrostjo izdaje te knjige dosežen rekord, ker je to veliko materiala, na katerem pa je delalo vsega le 40 uradnikov skozi 35 dni.

Izseljenci domovini. Izseljenci so leta 1936. poslali domov nad 220.000.000 dinarjev. To je čisti dohodek naše države in ker gre večinoma v revne kraje, je v največjo korist državi. Iz seljencem vsa čast!

Abesinija ni bila draga. Iz pregleda stanja italijanskega denarstva je razvidno, da je italija plačala za vse boje in vse stroške okrog okupacije Abesinije 1 milijardo in 600 milijonov lir. Ker je Abesinija silno bogata na rudninah, je to le mala vsota.

Nova dela v proračunu gradbenega ministrstva. V tem proračunu, na katerega gledajo skoro vse revne pokrajine, je predvidenega veliko novega dela, kar bo v korist predvsem revnemu ljudstvu in v službo gospodarskega napredka. Zgrajeni bodo predvsem trije večji mostovi, in to: most preko Save pri Gradiški, most čez Tiso pri Zablju in most preko reke Zrmanje. Ministrstvu je dodeljenih 578.000.000 dinarjev za javna dela. 50 milijonov se je že porabilo za oskrbo vode krajem, ki trpe zaradi pomanjkanja pitne vode. Velika cesta Beograd Subotica povoljno napreduje, prav tako ostale ceste okrog Cetinja, Niša in Banje Luke. Zgra-

jeno je že nad 400 km, pride pa še okrog 800 km dolžine. Za vse ceste bi potrebovali do 5 milijard dinarjev, zato vseh ni mogoče delati; v delu so le najnujnejše. Mi bi vprašali, zakaj pri nas tako malo. Sama banovina in občine bodo z našim denarjem prav malo napravile, če ne bomo deležni velikih vsot v proračunu.

Kaj prinaša finančni zakon. Predlog državnega proračuna znaša 10.910 milijonov dinarjev v izdatkih in prav toliko v dohodkih, je torej za dobre pol milijarde višji od lanskega letnega. Veliko je sprememb glede zadolženih kmetov. Poleg tega pa daje proračun še prosvetnemu ministru okrog 50 milijonov dinarjev za nove zgradbe, ki se bodo gradile večinoma v Beogradu, 2 milijona dobi ljubljanski kem. institut, ki je sedaj v kleti ljubljanske realke. Minister za promet je pooblaščen za posojilo do 500.000.000 dinarjev za zgradbe novih prog. V Sloveniji je med zgradbami našeta prog. Črnomelj-Vrbovsko. Prošnje bodo morale biti sedaj kolkovane z 10 Din, za odgovor pa bo treba priložiti 40 Din, vsaka priloga bo morala biti kolkovana s 4 Din. Obrtniki so bili zaščiteni s tem, da je uvedena trošarina na tvorniške obutve in obleke. Celo na lesene cikle, če se tvorniško izdelujejo, je treba plačati 1 Din trošarine za par. Opanke so izvzete. Proračun za ljubljansko apelacijsko sodišče je znižan za 254.000 dinarjev, za zagrebško pa za 226.000 dinarjev, medtem ko je proračun za beograjsko povišan za 400.000 dinarjev. Za zgraditev palače prosvetnega ministrstva je namenjenih 20 milijonov dinarjev, za državno tiskarno 15 milijonov, za beograjsko kliniko 6 milijonov, za beograjsko veterinarsko fakulteto 5 milijonov, za popravilo nekih beograjskih gimnazij 2 milijona. Kot opazovalci gospodarskega življenja v državi bi pripomnili, da nas veseli zboljšanje gospodarstva, ki ga kaže nova doba, vendar bi iz slovenske revščine pripomnili, da je premalo dobila. Te pripombe nam nihče ne sme zameriti, saj je čisto jasno, da sami Slovenci ne bomo mogli zboljšati svojega gospodarstva, če ne bomo dobili kaj iz proračunov. Pri nas se dogaja celo primer, ko sami postavljamo državi kolodvore, stadione, semenišča, in to s podporami in s kulukom. To so tudi dajatve, ki jih je treba upoštevati. Najbolj nujna pa je univerza, ki je nimamo še sedaj ne po 20 letih osvobođenja, potem bolnica in naša suha krajina, ki nima vode. To so stvari, ki jih sami z našimi podporami in z nabiranjem prispevkov ne bomo mogli rešiti. Kar lahko gradijo občine in banovina, to je malo, Slovenija tem ne bo mogla dati toliko, da bi mogle one graditi vse. Naj bi se te nujne postavke vnesle vsaj v prihodnji proračun.

A. K.

ZA DOBRO VOLJO

Šale so vedno take, da se vrtijo okrog naših dobrih in slabih lastnosti. Včasih so prav mojstrsko izbrane. Seveda pa šale ne sme brati tisti, ki misli biti užaljen. Tudi ob delu se kaj radi nasmejejo:

KAJ JE PRAV?

Mojster delavcu, ki prenaša deske: »Zakaj neseš samo eno desko naenkrat, si prelen, da bi vzel dve, vidiš, tam oni nese dve!«

Brihtni delavec: »Ja, je pa le oni prelen, da bi dvakrat šel, zato vzame dve naenkrat.«

A.: kdaj je zidarski vajenec izučen?

B.: Ko zna tako počasi hoditi, da se mu predpasnik več ne giblje.

Zena piše možu z letovišča: Dragi, tako sem srečna, 14 dni sem tu, pa sem že za polovico shujšala. Kako dolgo naj še ostanem?

Mož odgovori: Še 14 dni.